

De hogyan?

VISSZHANG - LXVIII. évfolyam, 2. szám, 2024. január 12.

Kertes Attila (*Távolabb a gyűlölettel, ÉS*, 2023/46., nov. 17.) szerint „a fegyvernyugvást csak az hozhatja meg, ha a háborúzni kész lakosságot az izraeli határoktól minél messzebb telepítik”. Ezt Bokros Lajos a kollektív felelősségre vonás és kitelepítés embertelenségét hangsúlyozva, a humanizmus nevében elutasította (*Az emberi méltóság védelmében, ÉS*, 2023/48., dec. 1.), és rámutatott arra, hogy „...a teljes kilátástalanság és reménytelenség közepette mélyszegénységben tengődő lakosság egy része kétségbeesésében a terroristák uszályába került. Tudható azonban, hogy nem mindenki. Ismerjük a megbékélés híveit a határ mindkét oldalán. (Voltam ott, tárgyaltam velük.)”

A Princeton Egyetem politológusa, Amaney A. Jamal vezette Arab Barométer (mely 2010-ben megkapta az összehasonlító politikatudományok területén a legjobb tárgybeli adatállomány díját) a terrortámadás előtt készült felmérése Bokros tapasztalatát megerősíti. Más vizsgálatot erről ugyan nem találtam, hacsak nem a triviális józan ész, amely tudja, hogy se minden német nem volt náci, se minden szovjet állampolgár bolsevista.

Viszont a tapasztalat azt is megerősíti, hogy egy adott etnikai/nemzeti kultúrát egészében mégiscsak jellemez, hogy milyen a történelme, és milyen az uralmi rendszere. A mai magyarországi rendszerért se mindenki felelős, de mindenki megissza majd a levét.

A mostani háborúért nem Izrael a felelős – hacsak nem azért, mert egyáltalán létre mert jönni. A kétállami megoldás valamennyire segíthetett volna, hogy ne *annyira* a mai helyzet jöjjön létre. Két, egymás szuverenitását kölcsönösen elismerő állam esetén Izrael *valamivel kevésbé* „igazolhatóan” küldhette volna a zsidó telepeseit a Palesztin Állam nyugati parti területére, és a Palesztin Állam *valamivel kevésbé* „igazolhatóan” a terroristáit Izrael területére. Különösen, ha ezt a kölcsönös szuverenitást az arab államok is elismerték volna. Hogy ilyesmi azért egy ilyen „volna” esetén is *mégis* mennyire lehetséges, ahhoz elég, ha a szuverén Oroszország támadását idézzük a szuverén Ukrajna ellen.

Itt nincs tér annak leírására, hogy milyen történelmi előzmények határozták meg a mai izraeli-palesztin végzetet. A lényeg az, hogy e miatt a végzet miatt nincs az a megoldás, amely ne lenne lehetséges, akármennyire hajmeresztő is ez. Krízishelyzetben egyszerre hatékony és egyszerre demokratikus/humanitárius eszközök biztosan nem léteznek.

A kétállami megoldásnak lett volna idővel esélye, de az arab világban sokkal *kevesebben* akarták ezt, mint egy ideig Izraelben. Rabin meggyilkolása jelezte, hogy a szekuláris izraeli erők gyengülése (akik előbb-utóbb talán kétállamosztak volna) az ortodoxiával szemben megkezdődött. Nem utolsósorban a palesztinokkal való ismétlődő eredménytelen próbálkozások ellenhatásaként is. A kétállami megoldás híján a Nyugati part, a Gázai övezet és Libanon déli menekülttáborainak lakói sehova se mehettek tovább, e palesztin területek végzetesen arab gettókká kényszerültek válni. És ezáltal az arab világ által szándékoltan programozottá vált, hogy az ottani palesztinok a visszavágás, ha tetszik, a bosszú időzített bombáivá váljanak. „...kétségbeesésükben kerültek a terroristák uszályába”, fogalmazott Bokros. Mélyen igaz. Csak nyitva maradt, pontosan ki mindenki miatt? Így aztán ki-ki arra gondolhat, ami neki tetszőbb.

A helyzet azért éleződött ki *éppen* mára, mert az államrezon kényszerében az arab államok fokozatosan mégis kiegyeztek Izraellel, és ebbe a folyamatba végül Szaúd-Arábia is belépett. Hogy mindenki értse: kétállami megoldás híján is kezdték elismerni az arab államok körében Izrael szuverén államiságát – még ha ezt nem verték is annyira nagy dobra. Több se kellett. A menekültek gettósodása következtében

kialakult Izrael- és zsidógyűlölet a reváns elvesztésének lehetőségétől még jobban radikalizálódott. Könyörtelen, gyilkos, fegyveres logikával semmisítették meg a határ menti öldökléssel az államok közötti kiegyezés jövődjét, halvány reményét. Egyelőre sikerült. A végrehajtó szerepét pedig a végzet az arab terrorszervezetek egyikére, a Hamászra ruházta – Irán jóvoltából is, amely arra számít, hogy ebbe a Hamász belerokkan, egyedül a Hezbollah terrorszervezet marad a színen. Egyedüli reménysugár, hogy egyetlen arab állam se sietett érdemlegesen a Hamász terrorszervezet segítségére.

Megoldásként Bokros Lajos azt javasolja, hogy „nem lenne egyszerre emberibb és hatékonyabb azon gondolkodni, hogyan lehetne a gázai palesztin lakosságot a száműzetés kollektív büntetése helyett érzelmileg, ideológiailag és politikailag *leválasztani* a terrorista Hamászról? Nem lenne emberibb és hatékonyabb felkínálni végre az Egyesült Államok és a nemzetközi közvélemény tekintélyes része által évtizedek óta szorgalmazott kétállami megoldást?” A kétállamiságot valóban aktualizálni kellene, noha nem vehető rá méreg, hogy ma már a felhalmozott Izrael elleni gyűlöletet, vele a majdani Palesztin Államban a terrorista kormányzás felülkerekedését biztosan megakadályozná. Hogyan lehetett volna 1939-ben a német lakosság Hitler-hívő részét leválasztani a terrorista náciaktól? 1939. szeptember elején a nyugati közvéleményben még léteztek is olyan derék képzelgések, hogy a kitört háború miatt a németek Hitler ellen fordulnak...

Akármilyen szép is lett volna ez akkor, és lenne Gázában ma – se akkor, se ma nincs meg ennek a leválasztásnak a mikéntje.

Az viszont valószínű, hogy lehetett volna a terrortámadásra válaszolni ravaszabb, előrelátóbb módon is. Adni néhány hetet annak, hogy nemcsak jobbnak lehet lenni, hanem annak is kell látszani. Hagyni időt, hogy elmélyüljön: mit is követtek el a terroristák, és mit kívánt ez a terror megakadályozni – a normalizálást az arab államokkal. És persze felajánlani megint a két államot. Csak éppen a Netanjáhu vezette erőknél ettől Rabin vezette erőkké kellett volna válniuk, ami köztudomásúan a legszebb mesék világába tartozik, de oda nagyon.

Ezzel szemben a posztindusztriális világ információs társadalmát a leginkább jellemzik az ember alkotta szimbólumok. A politikai játszmák ezek segítségével zajlanak. Egyszerűbben: az információ a legfőbb fegyver. Ezt kell tudni jól használni, bölcsen, és csak utána elővenni a fizikai eszközöket. Előtte elsősorban a nemzetközi közvéleménynek ismételtelen feltenni, sulykolni a kérdést: mi legyen hát a békés megoldás? Maradhat ilyesmi katonai válasz nélkül? Hogyan lehet arányosan válaszolni, ha a védőpajzs maga a lakosság? Milyen legyen a kompromisszum? Ehhez idő kellett volna. Hogy elmélyüljön, mennyire égbekiáltó galádság gyilkosoknak gyilkolás után saját civiljeik mögé és közé rejtőzni. És azok kórházaiba meg iskoláiba. Megszilárdítva az Izraelen kívüli köztudatban is, ami irtózat történik – és micsoda aljas számítás alapján! Hogy ne csak azok tudják mindezt nagyon, akiket nem kell meggyőzni. Lehetett volna csak utána támadni. Miután ezt majd azok is értik, akik az állatias előzmények, az okok hitvány elhallgatásával ma folyton a televíziókban bemutatott polgári áldozatokon szánakoznak, és kezdik azt hinni: erről csak Izrael tehet. A polgári áldozatok a terroristák védekezési módszere miatt elkerülhetetlenek lettek volna. Csak éppen micsoda különbség az információs hadviselés terén.